

СТАНОВИЩЕ

От Проф. д-р Даниела Петрова Георгиева - Клисарова

Институт по рибни ресурси – гр. Варна, ССА

член на Научно жури, съгласно Заповед на Ректора на СУ - № РД38-53/17.01.2020

на: дисертационен труд: **„Проучване и управление на конфликта на китоподобните с рибарството в Българската акватория на Черно море“**
автор: **Зорница Андреева Захариева**

за присъждане на **образователна и научна степен "доктор"** по научно направление
4.3. Биологически науки (Зоология - Зоология на гръбначните животни)

научен ръководител: Доц. д-р Венцеслав Делов

Представеният комплект материали е в съответствие с процедурата за придобиване на ОНС „доктор“ в СУ „Св. Климент Охридски“.

Кратки биографични данни за докторанта

Зорница Андреева Захариева е родена на 20.07.1987г. в гр. София. През 2010 г. се дипломира като бакалавър по Биология, а през 2013 г. придобива магистърска степен по Зоология на гръбначните животни към Биологически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

В периода 2014 – 2018г. Зорница Андреева Захариева е редовен докторант по 4.3 Биологически науки (Зоология на гръбначни животни). катедра Зоология Биологически факултет, СУ „Св. Климент Охридски“. Отчислена е с право на защита през 2019г. Владее английски език, притежава добра компютърна грамотност.

Провела е специализирани обучения за прилагане на методики за мониторинг на китоподобни бозайници и за извършване на теренни наблюдения от плавателен съд на китоподобни бозайници в ИЗЗ на Черно море. По темата на дисертационния труд Зорница Андреева Захариева е представила 3 издадени публикации в специализирани научни списания – в *Zoonotes* и *Aquatic mammals*. Докторантката е първи автор в тези публикации.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е написан компетентно, с разбиране и лично отношение. Целта на дисертацията е формулирана точно и ясно. За нейното осъществяване са поставени конкретни задачи и резултатите от тяхното изпълнение са изложени в достатъчен обем и научен стил.

Получените резултати и обсъждания са онагледени коректно с таблици и фигури.

Резултатите от научните изследвания по темата са докладвани на 4 национални и международни конференции.

Актуалност на проблема

Неконтролируемото експлоатиране на морските ресурси, засилената еутрофикация, необратимото унищожаване на местообитанията, антропогенния натиск доведоха до драстично намаляване на популацията на морските бозайници, една част от които необратимо попаднаха в графа „изчезнали“. Дълги години учените анализираха причините за този колапс, вкл. масовото изстребване на делфини поради икономически

интереси. Зачестилата смъртност при делфини, словесните нападки на рибарите за унищожаване на рибата в Черно море от делфини, актуализацията на ЗРА, Морската стратегия насочиха усилията на учени и неправителствени организации за разрешаване на конкуренцията между делфините и риболова в рамките на рибарските политики.

Дисертационният труд на З. Захариева е с принос в националните научни изследвания. Актуалността е свързана с допълване степента на проученост в България на връзката между китоподобните бозайници и риболова в Черно море в интересен аспект - конфликт между природата и човека.

Проследявайки активно начините за улов на риба, намесата на рибарския флот, европейски и национални закони, докторантката умело ни води към разбирането на този дългогодишен сблъсък между рибари и делфини, очакващ решение.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Литературният обзор /211 източника/ е информативен, показва уменията на докторантката да анализира известното до този момент, но е малко хаотичен. Отдавам това на желанието на докторантката да бъде максимално изчерпателна.

Научните усилия на Зорница Захариева са формулирани ясно чрез целта и изследователски задачи.

Раздел Материали и методи /29-67стр./ е прекалено подробен, което от една страна показва стремежа на докторантката да проследи и приложи известните експериментални подходи. От друга страна, методите често се компилират с дейности, които са резултатни, което е объркващо /напр. на стр.56, 57, 62, 68 и др./.

В IV.7.1. е включен период 2012-2013г., който не е предмет на дисертацията. Ако това проучване е обект на друга задача, коректно е да се изпише проекта и личния принос на докторантката.

Прави впечатление големият брой събрани данни за мъртвите китоподобни, анкети, дистанционно наблюдение, разговори с рибари. Получените резултати са акуратно анализирани и представени. Текстовете са кратки, ясни и подкрепени с таблици и графики. Те добре илюстрират избрания количествен подход на изследване.

Изводите са в съответствие с представените резултати и обсъждания.

Приемам посочените от Зорница Захариева приноси на настоящата дисертация с някои уточнения и препоръки:

-Прави впечатление в дисертацията изписването на „конфликт на китоподобните с рибарството”, според мен по-коректно е да се използва конкуренция. Рибарството ли нанася вреда върху китоподобните бозайници или риболова, рибарите и техните действия? Рибарството е политика, включваща риболов, флот, рибари, МИРГ-ове, взаимоотношенията между тези елементи, поставени на законова основа.

Надявам се, че Зорница Захариева е имала точно това пред вид.

-За първи път в Българската акватория на Черно море е проучен подробно конфликта между китоподобните и рибарството чрез прилагане на научен подход. Ако представения въпросник за проучване на взаимодействията и конфликта между рибарството и китоподобните бозайници е оригинален, дело на докторантката, нека да се поясни в резултатите.

Бележки по дисертационния труд:

Има допуснати, макар и малко, технически грешки и пунктуационни пропуски. Не навсякъде коректно е отбелязан източника на информация.

При фигури с приложения снимки е необходимо да се изпише авторски ли са или по АССОВАМС, има пропуски /напр. фиг. 15, 16 и др./; моля за пояснение.

Фиг.14 е със снимка като разходка по плажна ивица, не е посочен трансект, дата, не са приложени снимки с изхвърлени делфини по брега.

Фиг. 21 не отговаря на описанието си от стр. 41, където се говори за снимки на индивиди, моля обяснете.

На стр. 51 е написано „ фиг.....светещ пингер” , която не е номерирана, съответно не е цитирана, не е налична, , моля обяснете.

Посоченият период март – юни за получаване на данни не включва ли периода за забрана на улов на калкан съгласно ЗРА? ; моля за пояснение.

Извод 3. е неясно описан. Част от Извод 4. е по-скоро пояснение на Извод 1. Траловите имат най-ниско ниво на взаимодействие с китоподобните в сравнение с другите риболовни съоръжения /даляни и хрилни мрежи/ , е по-точно.

Към Извод 8. е пропуснато важно заключение, а именно, че пингърите нямат установен отрицателен ефект върху целевия улов; дори в активните мрежи количеството на уловения калкан е двойно повече. Именно това е основание за принос 8, който приемам като приложен.

Препоръки: Работата на докторантката само би спечелила, ако тези 192 страници бяха по-компактно организирани, без излишни повторения и бяха приложени повече архивни материали на г-жа Захаријева - конкретни анкети, въпросници , попълнени от рибари, повече личен, доказателствен , снимков материал.

За първи път в България са извършени мащабни научни изследвания на въздействието на пингърите върху различни риболовни съоръжения и китоподобните. Важно е изследванията по темата да продължат . Принос 8 има важно практическо приложение при разпределяне квотата за калкан съгл. ЗРА.

Заклучение

Дисертационният труд на Зорница Захаријева представлява съвременно научно изследване с оригинални, потвърдителни и приложни научни приноси. По структура и съдържание представеният дисертационен труд отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на СУ "Св. Климент Охридски".

На основание гореизложеното, препоръчвам на членовете на Научното жури **присъждане на образователна и научна степен "доктор"** на Зорница Захаријева в професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност Зоология (Зоология на безгръбначните животни).

13.04.2020г.

Изготвил :

(Проф. д-р Даниела Клисарева)